Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоҕуҥ!

САНТА ОЛОХ

СССП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Хаҥыат 1931 сыл алтыныы ыйтан тахсар

№ 150(5350) | 1979 сыл. Ахсынныы 18 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы

В. И. Ленин тереебутэ 110 сыла туолуутун туһунан

ССКП Киин Комитета «Владимир Ильич Ленин тереебутэ 110 сыла туолуутун туһунан» Уураах ыйынна.

Научнай өй-санаа ситана, дьиҥнээх норуот сирдьита, талыннаах революционер, Коммунистическай партиянан уонна аан дойдуга баар-такы социалистическай государстволоны тэрийээччи, дии этиллэр Уураахха, Ленин бойоҥ чаҕылхай, героическай олоҕун бүтүннүү улуу уонна үүнүннүннүк дьыалаҕа—пролетариат итинник бары баттаммыт массалар социальнай өттүнэн боскоҥноллорун иҥин, үлэ дьоҥун дьиэҥин-сиргэтин иҥин өхсүһүүгэ анаабыта.

Аан дойдуттааҕы кыраабыстаах өхсүһүү туһугэтигэр Карл Маркс уонна Энгельс эрдэлэх итинник хаһыатынаабат батыһынначчыларын бастыҥын таҕыстан туран, Ленин кинилэр революционнай үөрэхтэриэ өйдөр оттунан сайыннарбыта. Научнай өтөрү көрүү, буоллаҕ туран сэйэтиэлэр уонна көстүүлэр саамай не дьиҥнээриэгэр диринэнник өтөн киирэн мунуура суох дьоҕурун баһылаан, саҥа историческай усулуобуйалары ырытыыга диалектическай-материалистическай ыкыаны айыммыылаахтык туттан туран, кини маркеһын бары туһаах чаастарын дьөйүннэрэ принципиальнай балаһыанньалаарыгар байыннарта, кини сайдыытын саҥа сүүрэх кэмнэ ардыйбыта.

Бары дойдулар революционердарын кэлэйэн аһара сыанньаммыт идейнай-теоретическай уонна методологическай оружиелаарыгар кэпиталлыс туһунан, социалистическай революция уонна пролетариат диктатуратын туһунан, демократия уонна социализм иҥин өхсүһүүгэ пролетариат кылаассабай сүүстэхтэрин туһунан, социальнай уонна национальнай бэсэлэнуу быстыыт сыбаастарын туһунан, өбүгэ эрдэх общественнай тутуллаах государстволар эйэхэстик биирдэ одоруулларын принциптэрин туһунан ленинскай үөрэх буолар. Социалистическай Аҥа дойдуну кэмчэ кэҕиҥ туһунан ленинскай идеялар дьөйүн суолталаахтар. Ленин теоретическай айымныыларын кылаас чыпчаалыннан социализмы уонна коммунизмы тутуу суолларын туһунан-кэмнэнэн айыгыыбат ааҕыа буолар.

История ардыгыта, биллиэҥ аан дойду мөссүөнүн тэрдүттэн уларыйыыт диринэ уларыйдылар ленинскай идеялар кырдьыктарын уонна тулхадыйбат күүстэриин саҥаттан саҥалыы дьаһастыыллар, диэн баҕалаах Уураахха.

Советскай дьонтон В. И. Ленин тереебутэ 110 сыла туолуутун уруу политическай уонна үлэҕэ ерэ сөтөҕүлүү быһыылаах-майгыларын сөргөлөр.

Москва уонна Ленинград производствоҕа бастыҥнарын көрүлэ-кинэриэрэн дойду үрдүнэн тус бэйэ бэлэх сылдьан сорудаҕын 1980 сыл муус устар 22 күнүгэр телэрон тиэйэр иҥин патриотическай таҥсалаһын тэнийдэ.

ССКП Киин Комитета Владимир Ильич Ленин тереебутэ 110 сыла туолуутун норуот бүтүүнүн улахан бырааһынньыгын быһыытынан ааҕыналлар. Аҥаар аттаах кэпсиэйэ бастыҥнаах уонна ыраахтааҕы норуот үлэҕэ уонна общественнай активнай салгыы сайыннарыыга, 1980 сыл бааланнарын ааҕыыта, уонна биирдэ пятилетка ситиһиилээхтик старталаһыннар үүгэй тэрүүгэ ыскэтиннэ күүһү тэрийэ кэмэ буолар аналлаахтар.

ССКП Киин Комитета В. И. Ленин тереебутэ 110 сыла туолуутуна достойнайдык кэрсэр, өйүү пятилетканы ситиһиилээхтик тэрийэргэ, кэмнэнэ сылдьар социалистическай кунаалаһыны тиэктэрэ, ыраахтааҕы бэйэ бэлэх сылдьар сорудахтарын толорон тиэйиэхтэр үлэ теплекиэтэрэ уонна производство бастыҥнарын мадараадаларыгар ленинскай Бочуотунай грамотаны алахтуурга уурдут.

ССКП Киин Комитета коммунистары, комсомолдаары, бары советскай дьонноору Владимир Ильич Ленин кэбиэйэ коммунизм иҥин өхсүһүүгэ саҥа сиһиилэрдиэн кэрсэрэ, өйүү пятилетка тэрийиэхтэрин ааҕыах сыалын ленинскай удаҥнай үлэ сылыгар хүлүлүтүгэ саҥарда.

(ССТА).

«СОЮЗ Т» КОСМИЧЕСКАЙ ХАРААБЫЛ КӨТҮҮТЭ

МОСКВА (ССТА). 1979 сыл ахсынныы 17 күнүгэр Советскай Союзтан пилотэ суох нарыннаан «Союз Т» транспортнай хараабыл ыытылынна.

«Союз Т» туһааҕылаабыт хараабыл сылгыылар «Союз» хараабыл бааттыгар айылынна. «Союз Т» хараабылга бортааҕы сиэ системалар, оо иҥнэр редиоолаах сибээстэйиҥ, хайыстаны бөҕөрүн, хамсаһыны сылайыы системалара уонна бортааҕы суоттуур комплекс, олорулуннулар.

«Союз Т» космическай хараабыл «Салют»—«Союз» орбитальнай комплекс улаатыннаҕына хаччыйар транспортнай операциялара ыытыыга анаан.

«Союз Т» хараабыл көтүүтүн программатынан бортааҕы саҥа системалары комплексный экспериментальнай үлэлэтии уонна «Салют-6» орбитальнай научнай станцияны ыытыы холбоһуктаах үлэ көрүлүннүүлэр.

РСФСР ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН ПРЕЗИДИУМУГАР

«РСФСР Верховнай Советын бэлэбэрин туһунан» РСФСР Сокуонун 24 уонна 25 ыстатыйаларыгар олоҥуран РСФСР Верховнай Советын Президиума РСФСР иҥэ ыытыллыбыт Верховнай Советын бэлэбэригэр Бэлэбэр киин комиссиятын составын бигэргэтэ.

Бэлэбэр киин комиссиятын председателэ **Алексеев Михаил Николаевич** — РСФСР Сурунаахчыларын совууттан.

Киин комиссия председателин солбуйаччы **Голубева Валентина Николаевна**—Ивановскайдааҕы В. И. Ленин аатынан хлопчатай комбинат рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан, Иваново куорат.

Киин комиссия секретара **Петровичев Николай Александрович**—Культура үлэһиттэрин профессиональнай совууттан.

Конфедератова Ольга Павловна—Ыччат Бүтүн Союзтаах Ленинскай Коммунистическай Сомуоҕун Саха уобаластааҕы тэрилтэтиттэн.

Копырина Нина Николаевна — нэйилэннэр олоҥунньаһаҕын хаччыйыы Үүс-Алдан оройуонуннааҕы комбинатын рабочайдарыттан уонна сулууспаллаахтарыттан.

Ларионов Владимир Романович—ССРС Наукаларын академиятын Сибиирдээҕи отделениетын Саха сирин-оҕо филиалын Хотуу сир физико-техническай проблемаларын институтун үлэһиттэриттэн коллективыттан.

Лукин Владимир Валериевич—«Якуттяжстрой» тутуу управлениетын 1 №-дээх тутар-монтажтыыр управлениетын рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Мендерова Надежда Афанасьевна — Якутскайдааҕы от комбинатын рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Николаева Евдокия Павловна — Нам оройуонун «Нам» совхоз рабочайдарыттан уонна сулууспаллаахтарыттан.

Николаева Мария Евсеевна—Саха государственнай музыкальнай театрын үлэһиттэриэ коллективыттан.

Николаев Николай Васильевич—Сибаас Саха сирин-оҕо производственнай-техническай управлениетын рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Петров Владимир Калинович—Якутскайдааҕы ортоҕо тутуу рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Синяпицкий Михаил Иосифович—авиация үлэһиттэрин профессиональнай совууттан Саха сирин-оҕо территориальнай тэрилтэтиттэн.

Соколов Александр Владимирович—Ю. А. Гагарин аатынан Якутскайдааҕы республиканскай типография рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Траба Владимир Семенович—Якутскайдааҕы государственнай оройуоннааҕы электрическай станция рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Шкабетинова Евгения Лаврентьевна—Якутскайдааҕы тэриллэн таҥабыт комбинатын рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Председателэ **Е. ГОРОХОВА.**

Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Секретара **Е. МЫЧКИН.**

Якутскай к., 1979 сыл ахсынныы 14 күнэ.

САХА АССР ОНУС ЫҢГЫРЫЫЛААХ ВЕРХОВНАЙ СОВЕТЫН БЫЫБАРЫГАР БЫЫБАР КИИН КОМИССИЯТЫН САСТААБЫН БИГЭРГЭТЭР ТУҺУНАН

Саха АССР Верховнай Советын Президиумун ЫЙААҺА

«Саха АССР Верховнай Советын бэлэбэрин туһунан» Саха АССР Сокуонун 23, 24, 25 ыстатыйаларыгар олоҥуран, Саха АССР Верховнай Советын Президиума **уурар:**

Саха АССР онус ыҥырыылаах Верховнай Советын бэлэбэригэр Бэлэбэр киин комиссиятын общественнай тэрилтэлэр уонна үлэ коллективтэрин маннык представителлэрэ составтаах бигэргэтэргэ:

Бэлэбэр киин комиссиятын председателэ **Иванченко** Николай Иванович—Профессиональнай совууттан Саха уобаластаах совууттан.

Бэлэбэр киин комиссиятын председателин солбуйаччы **Федоров** Василий Игнатьевич—Саха уобаластаах коммунистическай тэрилтэттэн.

Бэлэбэр киин комиссиятын секретара **Павлов** Петр Кузьмич—Якутскай куорттаах коммунистическай тэрилтэттэн.

Бэлэбэр киин комиссиятын чилиэннэрэ:

Алексеева Валентина Ивановна—«Якутэлектро» производственнай холбоҕук рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Архипов Виктор Федорович—Арктика, Аньыгыстар уонна Флоҥҥа көмөлөөх Бүтүн Союзтаах добровольнай общество (ДОСААФ) республиканскаабы тэрилтэтиттэн.

Бочинов Борис Демьянович—Саха сирин-оҕо территориальнай геологическай управление рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Виденова Нина Викторовна—Жатайдааҕы судноремонтуур-тутар завод рабочайдарыттан, инженерный-техническай үлэһиттэриттэн уонна сулууспаллаахтарыттан.

Данилова Мария Семеновна—Орджоникидзеский оройуон «Булгуньахтаах» совхоз рабочайдарыттан уонна сулууспаллаахтарыттан.

Данилов Дмитрий Алексеевич—Саха государственнай университетын студенчарын, профессорскай-преподавательскай составын уонна сулууспаллаахтарын коллективыттан.

Иванова Мария Николаевна—Мэҥэ-Хаҥалас оройуон В. И. Ленин аатынан совхоз рабочайдарыттан уонна сулууспаллаахтарыттан.

Партийнай олох ●

СЕКРЕТАРДАР СЕМИНАРДАРА

ССКП райкомугар партийнай тэриллэлэр секретардарыгар семинар ыытылынна.

Семинар киттылаахтара «ССКП КК сэтиньиитээри (1979 с.) Пленуунун түмүктэрин туһунан» ССКП райкомун бастакы секретара И. П. Листиков, «Хаалыылаах суох үлэлэхпэт» диэн девизтээх социалистическай куоталаһыны ивсологическай оттүнэн хаччыйыы соруктарыгар» ССКП райкомун иккис секретара М. Е. Перников, «Бэчээт критикатын көдьүүһүн үрдэтиигэ уонна үлэһиттэр суруктарын быһаарыыга партийнай тэриллэлэр соруктарын туһунан» ССКП райкомун бюротун чилиэнэ, «Саха олох» хаһыат редактора А. Е. Чичигинаров, «РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарыгар уонна олохтоох Советтарга быыбардары ыытыыны сибээстээн политическай-массабай үлэни тэрийии туһунан» ССКП райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын сэбиэдиссэйэ И. И. Федотов лекцияларын кэпситтилэр.

Итинн тэҥэ политическай уонна экономическай көрдөхтөөҕүн көдьүүһүн үрдэтии, чилиэнскэй усуйуоһу хомуйуу, отчуоттааһын, ССКП чилиэнэрин уонна кандидаттарын учуокка ылыы, делопроизводствоны тэрийии боппуруоспарыгар ыйылар, сүбэдэр бэриллибиттэр.

Партийнай тэриллэлэр секретардара оройуон уонна промышленнай, производственнай, хаччыйар тэриллэлэрин салайаччылларын кытта көрсүһүүлэрэ буолла.

С. ЧИЧИГИНАРОВ.

● Ыччаты байыаннай-патриотическай иитии

ЭППИЭТИНЭҺИ ЭРЭЙЭР

Соторутааҕыта оройуон оскуолаларыгар байыаннай-патриотическай иитии, гражданскай обороноҕа бэлэмнээһин, ГТО нормативтарын комплексын тутхарыы туруктарын бэрэбиэркэлээһин ыытылынна. Онуоха улахан болҕомто начальнай байыаннай бэлэмнэнньигэ үөрэнээччилэр ылар теоретическай уонна практическай билиилэригэр, дьоҕурдарыгар, физическай бэлэмнэригэр, оскуолаларга начальнай байыаннай бэлэмнэнии программаҕа ирдэниллэр материальнай базатын туругар (анаалаах кабинеттарга, жалим тутууларга) уурулунна.

Бэрэбиэркэ орто оскуолалар үрдүкү кылаастарыгар начальнай байыаннай бэлэмнэнии программата сүпэтиллэ тутуһуларын, комиссия сылдьыбыт оскуолаларыгар байыаннай-патриотическай иитии балачча ыытылларын, кабинеттар тэриллибиттэрич көрдөрдө. Хатылы (военрук Аммосов Г. Н.), Мутулай (Сивцев И. И.), Дириҥ (Захаров И. А.), Сылаҥ (Никитин Н. А.) орто оскуолаларыгар үөрэнээччилэр строевой бэлэмнэрэ үчүгэй, сорох оскуолаларга үөрэнээччилэр теоретическай бэлэмнээхтэр. Хотобур, Сылаҥ орто оскуолаларга Советскай Сэбиэдиссийэлээх Күүстэр тутуулара, устаапка, гражданскай обороноҕа, бойобуой сэп-сэбиргэл материальнай чаастыгар ыйытыыларга үөрэнээччилэр 100 бырыһыан эппиэттээтилэр. Оттон Хатылы орто оскуолатын IX—X кылаастарын үөрэнээччилэрэ строевой туттуулара-хаптыылара, суһал биллэриигэ добогнуук хардарыылара атыттардааҕар ортун. Ол курдук, комиссия сылдьыбыт кэмиттэр, үөрэнээччилэр дьиэлэриттэр тарҕаппыттарын үрдүнэн 15 чүүчүгэ иһиннэн хомуллар соруда ҕы 10 мүнүүтүнэн толорбуттар.

Көрдөбүлгэ ордук эппиэттиир байыаннай кабинеттары Сылаҥ орто оскуолата (директор Макаров Е. Д.) тэрийбит. Оскуолаларга албан аат муннуктара, Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэриилэ ыытыллаахтарын туһунан матырыйаалдара көрдөөһүн, интернат-оскуолаттан уратыларга, ыытыллар.

Ол эрээри байыаннай-патриотическай иитиигэ кэккэ бөдөҥ итэҕэстэр бааллара көрүнэр.

Сорох оскуолаларга үөрэнээччилэр Советскай Сэбиэдиссийэлээх Күүстэр тутууларын, воинскай устаабы билбэттэр, гражданскай обороноҕа программа көрдөбүлүн толорботтор, физическай бэлэмнээх ситэтэ суох. Ордук мөлтөх хартыынаны Хайахсыт орто оскуолатыгар көрдүбүт. Военрук Эверстов Д. Д. бу дьыалаҕа көтүмэхтик сыһыаннаһарын комиссия сэмэлээта. Ол курдук, бу оскуолаҕа 71 үөрэнээччи ыйытыллыбытыттан ангардара биирдии-иккилии тылынан эрэ эппиэттээтилэр, ГТО нормативын толоруута 24 оҕоттон 16 оҕо эрдинэн тардыныыны кыайбата. Үрдүкү кылаастар уолаттара 2 чаас устата кыайан мустубаккалар, интернат оҕолорун каритэлэр 4 чаастынан, ону да сорохторун ирэ, хомуйдулар. Манна үөрэнээччилэр ордук строевой хамсаныылары сатаабаттар. Итиннэ военрук уонна физрук сибээһэ суох үлэлээбиттэрэ ити кэстэр.

Бары орто оскуолаларга материальнай база ханаттыллыахтаах, үөрэтэр кэлим тутуулар (сыал ытар, салгыннан саба туһүүттэн көмүскэнэр, саһар сирдэр, байыаннай городок, мэһайдээх сүүрэр сирдэр) оҥоһуллуохтаахтар. Ити тутуу туһунан аналлаах конкурс балаһыанньата тахсыбыта 3-е сылыгар барда, ССКП обкомун бюротун уураах, райсовет исполкомун быһаарыыта, военном, районо приказтара тахсыбыттарын үрдүнэн туох да хамсаһын оҥоһулла илик.

Атын итэҕэһиннэн байыаннай сэбэ-сэбиргэл уурар кабиналар кэрэ, бүлүү эппиэттээбэттэр буолар. Ону аанан, хотобур, интернат-оскуолаларга (директор Постников К. С.) байыаннай кабинет олох даҕаны ыыллыбыт, ол бар аат муннука суох, спортивнай албан аат музейа тэриллэн эрэ биирдиллыбыта хаһыат да сыла буолбут.

Маны таһыран Советскай Армия кэккэтигэр сулуусталаһыыга үөрэтэр бэлэмнээһиннэгэ хас оскуола ахсын техническай илдьэ үөрэтиигэ анал кылаастар тэриллэхтээхтэр, оттон кыргыттар санитарнайдыктары бэлэмнэнии программатыынан үчүгэй билиилээх, бастакы комсомуол огорору сатыы буолуохтаахтар. Ити оттүнэн биһиэхэ балаһыанньа быстар күнүгэр. Арай Дириҥ орто оскуолата тех-үөрэхтээһин кабинетын огордо. Санитарнайдыктары үөрэтиигэ специалистар—врачтар, фельдшердар, сестралар комолоро наада. Ити оттүнэн дьыала эмиэ олох мөлтөх.

Бэрэбиэркэ түмүгэр кэстүбүт бөдөҥ итэҕэстэри туоратыыга хас биирдии оскуола администрацията, хас биирдии военрук 1980—1981 сс. үөрэх дьылыгар бэлэмнэнньигэ эрдэттэн былаанныах үлэни тарийэллэрэ наада. Маныаха барыы общественнай тэриллэлэр, хаһаайыстыбаннай салайаччылар, шефтээхтэр көмөлөһөллөрө наада.

Бу дьыала биһиги Иэ дойдубут обороналамар дьоҕурун үрдэтиини ыытта быһаччы сибээстээҕин болҕомто кэккэтигэр туруохтаах. В. И. Ленин дойду обороналамар дьоҕурун хараҥ хараҥа курдук харистыыр туһунан ыйытыы толоруута барыы бүттүүн ыытыахтаахпыт. Бу күннэтэ ол, дуоктаах.

И. СПИРИДОНОВ,
районо инспектора.

СОНУННАР, ЧАХЧЫЛАР

Былаанын лаппа аһарда

Комсомолец Егор Дьячковскай — «Чурапчы» совхоз биир бастыҥ шофера.

Эдэр механизатор техниканы туһанылы кодьүүһүн мунгутуурдук үрдэтэн, ылыммыт соруҕын болдьоҕун иннинэ толороро дьаныһан үлэлиир. Кини сыл 11 ыйыгар ЗИЛ-157 автомашинанан 113847 тонна-километрдаах үлэни толорон, былаанын 13847 тонна-километрынан аһарда.

И. МОНАСТЫРЕВА.

20 массыына дүлбэ

Бахсы общественнаһа сүөһүтэ эбии аһылыгы бэлэмнээһиннэгэ субуотуньуктаата.

Оппо икки күн устата 26-лыы рабочай уонна 30-чалыы үөрэнээччи кытыннА. Кинилэр 20 массыына дүлбэни быһан фермаларга тиэйэн киллэрдилэр.

А. ВАРЛАМОВ.

Дьэ бу көмө

Кытаанах мэһилиэгин олохтоохторо сүөһүтэ эбии аһылыгы бэлэмнээһиннэгэ активнайдык кыттыллар.

Соторутааҕыта 12 рабочай, 30-ча үөрэнээччи Улахан Куолгэ былах быһыытыгар субуотуньуктаатылар. Кинилэр фермаларга биэс трактор сыарҕатыгар былаҕы толору тиэйэн туһардылар.

М. АЛЕКСЕЕВА.

Көхтөөх үлэ

Аасыт баскыһыанньаҕа Сылаҥ Уһун Куолутэр комсомольскай субуотуньук буолла.

Таба Баствах диэн сиргэ уонча комсомолец 15 тонна сиилэйи хостоон чоҕохтоотулар. Үлэни комсомольскай тэриллэ секретара С. Потапова салайан ыытта.

Н. МИХАЙЛОВ.

Дьыалаҕа хаһаайынныы сыһыан холобура

ХАБАРОВСКАЙ КЫРААЙ. Манна кэтэр этим огорор үрдүк механизациялаах уонна автоматизациялаах дойдуга биир бөдөҥ предприятие тутулунна. «Хабаровскаха этээх чуйбуускалары иитэр фабрика культурнай-бытовой анаалаах тутуулларынныын болдьоҕун 2,5 сыыннан бириэтээн 42 ый иннинэ үлэҕэ киллэрилиннэ.

Тутаччылары, таҥаччылары, бырайыактаччылары уонна кэтэр иитэччилэри үлэҕэ кыайыыларынан таһаарыс Л. И. Брежнев эйэрдэлээбитэ. Кини бэлиэтэбитэ: «Эйиэн сигиһиилиит суолтата фабриканы тутууну кытары сэрэх технологическай байыаннаһын барбыт, 5 тыһыынча тонна кэтэр этэ уонна 15 молуйуон сымыыт огоҕуларбут буолан икки тозуулаах, ол дьыалаҕа хаһаайыннык сыһыан үтүөкэн, нэһэ холобурунан буолаҕа.

Эйэрдэҕэ эппиэттээн кэтэр иитэр фабрика коллектива производственнай ыыталлары ылбат болдьоҕо, хо байыгыырга быһаарыммыта.

Снимокторҕа: оператордар бастыҥ комсомольскайыччат ааннарра. Хаҥастан—Л. Красноухова, Аксеньева О. Крашенинина, Л. Королева, Т. Ревкова уонна Т. Васильева; предприятие смахтарыттан бөлүөстэриилэр.

А. ГАЛУШКО фотота. ССТА фотохрониката.

МААССАБАС—СҮРҮН КӨРДӨБҮЛ

„Урожай“ ДСО оройуоннааҕы советын пленумуттан

«Урожай» ДСО оройуоннааҕы советын пленумугар оройуонтан үрдүкү спортивнай разрядтаахтары бэлэмнээһиннэгэ общество уобаластаах советын III пленумун уураах олохтоох киллэрии туһунан кэпсэтии буолла.

Дакылаатты общество оройуоннааҕы советын председателэ В. Н. Оконешников огордо.

Былыр ССРС спордун 1 маастара, 3 маастарта кандидат уонна 13 маҥнайгы разрядтаахтар бэлэмнээн туһаанныах былаан туолбут. Ол эрээри массабай разрядтаахтары иитэн таһаарыыга биллиини даҕаны кэпсэ итэҕэстэр бааллар. Классификационнай турнирдар ситэ ыытыллыбыттар, разряд нуормаларын туттарыы туһунан документаннар кэмигэр сөптөөхтүк толоруллан испэттэр. Бокс, чэнчэки атлетика курдук көрүүлэргэ разрядтаахтар түммэттэр.

Пленум кыттыылаахтара республикааҕы спартакиада программатыгар киллэриллибит боксу сайыннарыыга этиилэри оногордулар.

Оройуонтан ГТО комплексын туттарыы мөлтөхтүк тэриллэрэ критикаланна. Былыр адъас аҥыйах ГТО значокка бэлэмнэнэ. Сельсоветтар исполкомнара нормативтары тутуулу быһаччы тэрийэр, салайар эбээһинэстээхтэрин толорботтулар. Итиннэ сибээстээх спортивнай оскуола тренерэ Р. В. Неустроев нормативтары тутуулу ирдэнньэлэр документацияны оногоруута спортивнай үлэ активистарыгар семинары ыытарга, интернат-оскуола учуутала Н. Н. Решетников үлэ коллективтарын социалистическай куоталаһыыларыгар ГТО-ну туттарыыны эмиэ болҕомтоҕо ылларга этиилэр.

Дириҥ орто оскуолатын директора М. Р. Сысолятин, 1 №-дээх аҥыс ыллаах оскуола физрука П. Е. Барахсанов, спорт ветерана Д. С. Постников күрэхтэһиилэр, ордук сайыннары спартакиадалар, тэрээһиннэриттэр баар итэҕэстэри ыйдылар, хаһаайыстыбаннай салайаччылар ыччаты иитиигэ, спорду пропагандалаһыыкка ситэ ыыттыбаттарын критикалаатылар.

Тыл этээччилэр оскуолаларга физкультурнай-массабай үлэ боппуруоспарыгар эмиэ балачча тохтоотулар. Чурапчы орто оскуолатын физрука Е. М. Феофанов физкультура уруогар суолта бэриллиэн мөлтөх сайдыылаах эрээри аанньа дьарыктаммат оҕолорго сорох кылаас салайаччыларын чэпчэрдээҕин сыаналарын үрдэтэн туруортараргa дьулуһалларын сэмэлээта.

Физкультураны уонна спорду пропагандалаһыыга баар итэҕэстэр эмиэ ахтылыннылар. Спортивнай бизчэрдэр, көрсүһүүлэр былаанныахтык тэриллибэттэр, кэрдэрэн агитацияннан спорт темата хабыллыбат.

Москватаабы Олимпиадаттан сибээстээн оройуонтан физкультура уонна спорт дьыл массабай бөлүүтүн ситиһии пленум ыытылыахтарын этиилэрин уонна ылыллыбыт ууруох сүрүн не хоһоонунан буолла.

С. ПОПОВ,
Биһиги анаах корр.

СҮӨҺҮ КЫСТЫҒА — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНАҒА

● Ыаннааксыт трибуната

Бытаарыы туохха тиэрдэрий?

Биһиги рейдэбит

Биллэрии курдук, Эрилик Эристиин аатынан совхоз авсыыт сайын от хомуурдуктар улахан бытаарыыны таһаарбыта. Ол охсуутуттар күүн хотоннор ороҥнооннорго сиэрэ суох тардылыбыта. Субэни сүөһү хаар түспүтүн кэнниттэн кыстыыр сирин ыйыталаа буолбута. Фермаларга ноолиньорбо алтыныы ортотун эргин саҥа бэлэмнэнэр буолбута.

Итиннэ совхозка сүөһүттэн ыалдьар бородуукта суйдыы эйбэтиннэриигэ улахан охсуулу оҥордулар. Маннык 11 сыһыа үүтү валовой ыаһыы сорудаҕа баара-суоҕа 89,7 бырыыбын толорулунна. Ыалдьыыны баччаҕа тэҥнэтэхха, үүтү валовой ыаһыы 2914 центнерэннэн, биир фуражнай ыанньыктан ыаһыы 215 килограммынан таҥнары түстэ. Кыстык иккки бастакы ыйыгар бороосну орто толоһуйуутэ ортотунан 20-са кг тэҥнэстэ. Биллиҥи фермаларга 102 ыанньыксыттан 43-нэ эрэ үүтү ыаһын 11 ыйдаах сорудаҕын толордо. Сүөһү коньуҥнан өлүүтэ салҕанан тахса турар. Ангардас сэтиннньигэ 14 бороосну, 11 сылгы туһата суох туораата.

Дьэ итэ сыыппараалар хотохтэрин мэнэстэрэ сыалдьан көрдохха, балаһыанньа хайдаҕый? Кыстык саҕаланыытыгар таһаарыллыбыт итэҕэстэр тоҕо туоратыллан иһэллэрий?

БОҺОМО фермата.

Маннык быйыл 130 ыанньы үлэһит тиийбэт буолан тэрдуо-бэйиэ ыы сылдьыыбыттар. Кыстык иккки ыйыгар фуражнай ыанньыктан ортотунан 132-лии кг ыаан, былаанныын 10-нуу кг толорботохтор. Фермаҕа баччаҕа диэри учуотчут костүбөкө ыанньыксыттар үүттэрин бэйэлэрэ ылдьан туттаралар. Ким даҕаны кыстык ыйдарыгар, сылгы даҕаны чоҕоҥу ыахтааҕын чуолкайдык эннэт. Бу эргэ хотон улаханнык уутуйар буолбута ыраатта. Быйыл эмиэ насос туруоран оборторон олороллор, Сүөһү уонсай туруга соччо сүүнэҕана суох.

Убаҕас ноолиньорбо, быстта-быста да буоллар, бэлэмнэнэр. Биирдии ыанньыха 2—4 бөҕэрэ бэриллэр. Биһиги сылдьар күмүтүгэр кыбыыта салаа да от суох буолан ыанньыктар аҥаабанна туралларе. Ыанньыксыттар көмөлөрүннэн, күүгүнүү өттүгэр уу баһар масыыналара ылдьыннан сүөһү хастыы да күн уулаабакка турбут.

ЧЫЧААС фермата.

Иккки хотонунан 250 сыыбын, ыанньыктан бу фермаҕа кыыдэх-хиҥэ, хотон сиэтиттэн түүлэрэ-оҥноро сытыйан, дьүдэйан эрэр сүөһүлэри көрөбүн. Үлэһиттэр кэнниллэриттэн, соторутааҕыта хотон олус уутуйан муостаалара уугуттар. Насос буолан оборторо сатыыллара кыайтарыбын аһыныыны болҕомтэлик. Фермаларга минеральнай брикет, саратовскай закваска суох, өтөр оҥоһуллара биллибэт.

Эрилликтэр үүс хотоннорго быйыл улаханнык уутуйар туруктаммыттар. Оны сэрэтэргэ суйал дьаһаллар наада буолбуттар.

Быыстарыы

турар. Соторутааҕыта комбикорм тиллэн, ноолиньорбо оҥоһуллан эрэр. Фермаҕа ыанньыксыт тиийбэт, солбуйсан үлэлиллэр. Сэтиньиэҥ коллектив фуражнай ыанньыктан 56-лыы кг үүтү ыаабыт. Ити былаантан 10-са кг аччыгый. Ыанньыксыттар тоҕо үүтү ыаабыттарын, тоҕоҥу ыахтааҕын чопчу билбэттэр. Оттон ону кордоруохтаах кыһыл мунчук тоҕус ыйдаах тумугунэн турар.

Арҕаа хотон даҥа олус чараас, сорох сиринэн отой даҕаны кутуллубатах, халлаан сулуһа көстөн турар. Ону айаҕалыы сатаан куулунан сиппыттар. Оттон субан сүөһү турар хотоно агардас хара сыбаҕынан турар, холбосторо оноо-маанаа ыдырыһан кастоллор. Оноо бу иккки хотон халлааны хытта тэҥнэ халлар кутталлаахтар. Илин хотоннго 100-тэн тахса субан сүөһү быата суох босхо үөмэхтэһэ сылдьаллар. Арыый бодоҥнорун, олгоохторун талан күрүөнэн эрааччаабыттар да, отторун быалдьаһан сүөһү сүөһүнү тэпсиэх үлүгэрэ. Итиннэ көрө-көрө совхоз үрдүнэн бу 130-са сүөһү-ну баайыахха айыылаах быа, тимир сыап даҕаны көстүбэтэҕин сөбүгүн. Оттон Хонтоҕоҕо 70-са чилдиэннэх кырдьаҕастар советтарга эмиэ баар. Тэрийэр буоллар, кинилэр да көмөлөһүөхтэрин сөп этэ.

Бу ферма эмиэ сүөһүнү сыарҕа үрдүттэн аһатан олорор. Ахсыныы 12 күүгэр от ыыса киэһэ, хараҥа буолбутун кэнниэ бэриллибэт.

БӨРӨ фермата.

Хадаар отделениетын бат эбит. Оноо сүөһү туралларгар, үлэлиирэ олус ыарахан буолбут. Маннык от сарсыардаттан сэрсьарда бэриллэр, ыанньыктар күннэгэ иккитэ ыаллар. Арыы сыаҕа сабыллан үүт хоно-хоно Дириҥнэ таҥыллар. Оноо баалаанньа эмиэ бэрдэ суох. Бэриллэр 110 фуражнай ыанньыктан сэтиньиэҥ баара суоҕа 40-луу кг үүтү ыаабыттар. Ити былаантан 28 кг-наан аччыгый.

«ЫЕСЛИКС 50 СЫЛА» ферма туруга сиэн биир итиннинэ. Үүт ыамаа олус намыһах, авсыыт ыйга ортотунан 35-тии эрэ кг үүт ылыллыбыт. Кыстык иккки ыйдаах сорудаҕа туолбатах.

Бу иккки фермаҕа комбикормтан убаҕас ноолиньорбо сүөһү баһыгар күннэ 30—40 кг таҥсар. Ыанньыксыттар кыстык ыйдарыгар эбэһээтэлистибэлэрин толорон иһиллэрин эмиэ билбэттэр. Кыһыл мунчуктар кордоруулэрэ эргэрбиттэр. Ый иккис декадата түмүктэнэн эрэр да, куоталаһыы түмүгэ ыанньыксыттарга тиэрдиллэ илик.

КӨСТӨРҮН курдук, Хонтоҕоҕо уонна Хадаарга кыстык тэрээһинэ, сүөһүнэ туруга мөлтөх. Совхозка техника олус чаастатык саахалдаан, отделениеларга баар трактордар агардаран тигинэччи үлэлээбэт. Холобур, Хонтоҕоҕо ахсыныы 13 күннүгэр 10 трактортан 7-тэ гаражтан тахсыбыта. Хадаарга даҕаны балаһыанньа итиннтэн ордуга суох. Оттон ону салаатта сиппаас чаастар тийбэттэриэн, көстүботтэриэн быһаарар.

Дьыл баччатыгар диэри бу совхозка дуҕа хадаардааҕы арыы сыаҕын сепараторо алдьаммыта, оноо үүт тутуллубат буолбута уонтан тахса хонно. Биһиги сылдьар нуммутугэр хайахсыттар 2,5 тонна карааҥ үүттэрэ хаанна даҕаны баппакка буорту буолан турара. Оттон арыы сыаҕын маастарыттан ыйытахха, сепараторбыт алдьаммытын эссэ ахсыныы 4 күнүгэр эт-үүт комбинатыгар биллэрбиппит да, баччаанна диэри көмө оҥоһуллан илик диэр.

Хонтоҕо сельсэй Советын исполкома кыстыыга кутуннэриэх комоҥу оҥорботох, үлэһит иэдэнин булууга ыанньыксыттары солбуйтарыыга болҕомтэтин уурбатах.

Фермаларга, үлэ коллективтарыгар совхоз салайаччылара, специалистар сылдьыыларга, комолоһуулэргэ сиэтэ суох.

ССКП КК сэтиньиэҥэ (1979 с.) Пленумутар тэб. Л. И. Брежнев: «Биһиги бары кыһаммыыларбыт кинигэр политика тиһэх сылын сорудахтарын толоруута үлэһиттэри түмэ тардыы туруоруллуохтаах. 1980 сылларга сылаан сорудахтара сулуоҥута суохтар. Ол эрээрэ кинилэр толоруллуохталлар уонна аһарыллыахтаахтар.» — диэбита. Ити соруту олохха киллэриигэ общественнай сүөһү кыстыгын тэрээһиниэр баар бодоҥ итиэҕэстэри эрдэликтэр бэрэ тургэнник туоратыах туустаахтар.

Т. СОКОЛЬНИКОВ,
народнай хонтуруол группатын председателэ.

Г. СИВЦЕВ,
хаһыат анал. корр.

КОЛЛЕКТИВПЫН КӨҒҮЛҮӨМ

Мин Карл Маркс аатынан совхоз Мугудайдааҕы отделениетын Уу Оҕустааҕар «Сардаана» комсомольскай-мэччат фермаҕар ыанньыксыттыыбын.

Ыныахтан эбэх үүтү ыырбар ор сылгаах үлэм оныта комсомольскай. Пятилетка ыаһыт түөрт сылыгар 17 ыанньыктан валовойунан 81,998 кг үүтү ыарга эбэһээтэлистибэ ылыммытым. Ону сэтиньиэ ыйынан, болдьоҕун иннинэ аһара толорбуппунан кинэ туттабын. Барыта валовойунан 97,649 кг үүтү ыаа, былаанэммит кирбиибин ааппа куоһардым.

ССКП Киин Комитетын сэтиньиэҥэ (1979 с.) Пленумутар тэб. Л. И. Брежнев дириҥ ис хоһоонноох этиитин аҕаан, үөрэтэн баран пятилетка бүтүөһин сылыгар оссо үрдүк оҥоруулуоллахтын үлэлиигэ быһаарыммыт. Өссо ити кыра. Аҕа саастаах, балачча опыттаах ыанньыксыт быһыытынан эдэрдэргэ күннэтэ көмөлөһөн, коллективы бүтүннүүтүн ере тардарга соруктанабын.

А. ТОЛСТОУХОВА,
ыччат наставника.

Снимокка: А. Р. Толстоухова.

Фермаҕа — минеральнай брикет

Карл Маркс аатынан совхоз Бахсытаааҕы отделениетыгар Толус ферматын баастыгар Н. М. Пестряков уонна М. М. Слепцов П. И. Ленин тэрээбэтэ 110 сыла туолуутун көрсө кыстык ыйдарыгар сүөһүгэ барыта 60 тыһ. устуука, уонсайа 220 центнер минеральнай брикети баламнаан фермаларга графин быһыытынан тиэрдэргэ эбэһээтэлистибэ ылынан үлэлии сылдьахтар.

Кинилэр хайыы-үйэ кэнниник 55 ц эбии аһылыты оҥорон Толус фермаларын хаанчыйдылар.

А. ВАРЛАМОВ.

Көхтөөх субуотуннһук

Сэтиньиэ 16 күнүгэр общественность бүттүүнүн кыттыыгынан Сылаан Улахан Куолуҥар сүөһүгэ эбии аһылыгы баламнаһыннаан 25 тэнилэх күргүммэх субуотуннһук буолла. Маннык 10 тонна спиллэс хостолно, 5 тонна былах быһыламмыт. Субуотуннһуту Б. П. Баишев салайан ыытта.

Н. МИХАЙЛОВ.

Өссө үчүгэйдик үлэлээн!

Хайахсыт отделениета Эрилик Эристиин аатынан совхоз үрдүнэн сэтиньиэ ыйга үлэ бары көрдөрүүлэригэр бастаата.

Маннык «Чэчир» ферма коллектива авсыыт ыйын 204 ыанньыктан хас биирдиилэриттэн 125-тии кг үүтү ыаччаҕыс 135-тии кг тэлэрдо, оттон валовойунан эбэһээтэлистибэҕэ корулабут 25510 кг оҥорбут 27558 кг ыаа. Ыччаттарга наставникпыт Валентина Васильевна Алексеева үлэлиир. Эдэрдэр кинэтэн кэбэх, сүбэни ылаллар, уолаттарыгар үлэстэн комсомолуннаралар.

Оттон ороҕорбо, быыстар Сыркыс фермата өссө үчүгэй көрдөрүүлэннэ. Бу коллективка 12 ыанньыксыт үлэлиир, барыта ыччаттар. Кинилэр кастаныыларын, ыр сыл ыанньыксыттарбыт Евдокия Саввична Назаровнаны уолаппыт ыгыктыыллар, тылын сиэрэ-бууруо хаалларбаттар.

Хайахсыт ыанньыксыттара ыытылыта төрдүс сылын бүтэйдик ыйын өссө үчүгэйдик үлэлээн түмүктүүллэрэ диэн эрэнэллэр.

И. ЛЕБЕДЕВ.

Снимокка: совхоз ыанньыкпынай партсекретаря Л. С. Наксыкова (сүгэһэр) «Чэчир» ферма наставника В. В. Алексеевалыын үлэ көрдөрүүлэрин билэллэр.

Коммéнтатор колонкалара

КУТТАЛЛААХ БЫҺААРЫЫ

Аан дойду общественноһа бырачыастаабытын пахсыбакка туран, агрессивнай хотугу атлантическай блок эйэ уонна аан дойдутааҕы тыҥаанныы «ампатыы дьыалатыгар кутталлаах быһаарыыны ылыннаа. Вашингтон куруубай ыгаанныыган НАТО дойдуларын—Франциятан уратылар—тас дьыалаларын итиэннэ обороналарын министрдэрэ бэйэлэрин Брюссельга буолбут холбоһуктаах мунньахтарыгар сэнга американскай ядернай ракеталары онгорон таһаарарга уонна арҕаа Европа кэккэ государстволарыгар тарҕатан туруорарга сөбүлэгиэхтэрин биэрдилэр.

Мунньах кэнниттэн итэ ракеталар Англияҕа, Арҕаа Германияҕа итиэннэ Италияҕа тарҕатыллан туруорулуохтара диэн биллэрилиннэ. Бастаан кинилэри эссэ Голландия уонна Бельгия территорияларыгар эмиэ тарҕатан туруорар саҥаалаах этиндэр. Ол гынан баран итэ дойдуларга быраҥыас модун күүстэах хамсаһыныын ыгыытыынан правительстволар иккиэн американскай уонна натовскай быһаарыннарга сорох оттуннан сөбүлэспэттэрин этэргэ кыһаллыбыттэрэ. Ракетнай сэрии сэбин утары итиннэ тиэ Норвегия уонна Дания эттилэр.

Итэ үрдүнэн Вашингтон «ялинин эрийэр» тактыкэта хотуулаах таҕыста. Аан дойду бочуоттэ бүтүннүү НАТО салайар органнарын бу мунньахтарын иннинэ даҕаны, буола турдаҕына даҕаны болҕомтону НАТО ракетнай-ядернай ыаҕыны үүнэрэргэ сөбүлэгиэхтэрин биэрбэтэх государстволар, правительстволар тоту туора ыгаанныгга, быһаччы эттэхха, аһаҕас саанныга түбэйиталэһэбиттэригэр туһаайбыта. АХШ бэйэтин куомунньахтарын утарсыыларын саҥнарар туһугар политическай уонна экономическай ыгаанын араас ньымаларын туттубута. Арҕаанны бочуот сорох органнара итэ хампаанньаны «психологическай сэрии» диэн аттаабыттара. Кутталлаах быһаарыыны тэрийэччилэри кинэргэтэ сатаан, арҕаанны пропаганда НАТО итиэннэ кытары сэргэ «сэнга ракетнай-ядернай сэрии сэбин атынын туруорар уонна сэбилэнниин эйиэ туһунан кэпсэтиник ыытар хаанык эрэ атын программалаах, итиэннэ кэпсэтиилэргэ дьулуһарын» туһунан лэбэйэр. НАТО салайаччыларыгар биллэгин дьайыыларын кытары сэргэ туох да суох. Кинилэр, салгыы кэпсэтиилэр тэрүттэрин куорҕаллаан туран, сабилэннэннэн үлүһүйүүнү салгыыр туһугар үлэлиилэр. «Сэбилэнниин модернизациялаһыныттан» сылтаан НАТО дьаһайыахсыттара Европа континиэнтигэр сэбилэнии хаачыстыба оттүнэн сэнга коруйнэрин киллэраллар. Итиэннэ НАТО пропагандистэкэй кубулаттара сэбилэнниигэ үлүһүйүү курдук хаххалыыр сымыйаны ылыннаран ыгыытыннан этэн туох да буолбатах.

Арҕаа Европа общественноһа НАТО быһаарыыта эйэ дьыалатыгар тоҕоолоох кутталлааҕын тута биллэ диэххэ наада. Франция хаһыата «Юманите» Вашингтон арҕаа Европаны кутталлаах суолга түүрүйэр. «Сэнга американскай ракеталары тарҕатан туруоруу сэбилэнниигэ улаһыйыы күүһүрүүтүн кердорор, арҕаа Европаҕа кутталлаах суох буолуутун ыгыстарар» диэн суруйда. Итэ ССРС байыаннай тыҥаанныы сымнатар дьаһалларын бэйэтин оттуттан ылтыйдын олохха киллэрэр кэмигэр осло ордук табыллыбат.

Кэнники кэмнээҕи событиелар АХШ Европаҕа сыгалыыр курса континиент общественноһын соруунуулаах утарсыытын көрсөрүн чуолкайдык көрдөрдүлэр.

И. АБЛАМОВ,
ССТА ырытаччыта.

Кэмэ чымчаахтарбыт ноҥуллук кулэ-уоҕа сибэккэ курдук ситэлэрэттэн, мутукка курдук мунгутуу үүнэллэриттэн ордук күндү нэйиэ олоҕор туох кэлиэй? Биһиэхэ, советскай сиргэ эрэ, оҕо иннигэр—ыраас халлаан, чаҕыл күн! Ол иһин аһыныгас саҥаалаах, ахтарах сүрэхтээх нэйиэ барахсаҥнаа ыраахан, этэр тылбыт мининьгэйин аныаҕы баҕарыллар.

Этэҥнэ олордохпо, күн-дьыл биллибэккэ лаһар. Агаша торообут-уоскэбит Уолбутуттан кийинэ кыыс буолан Чурапчыны булбута үйэ чаастарын аҥа охсубут. Бэйэтин кытта үс балтын батыһыннаран аҕалан олохторун онгордо. Олуохтэрэ дьоно Егор Филаретович уонна Ульяна Николаевна Дарамдаевтар кыргыттара билигин дьоллорун Чурапчыттан булан, ыччаттаан ыал бастыҥа буоллулар. Эдьиийдэрэ Агафья Егоровна, бастаан дьиэ тэриммит киһи быһыытынан, ангардас харытын күүһүнэн үлэ үөһүгэр түһэрэ. Кинэн олорон кэлбит олоҕун эргиллэн кордөҕүнэ, олоҕо бүтүннүү оҕону иитиигэ, көрүүгэ-хараҕыыга, мининьгэстик аһатыыга анаммыт эбит.

Аҥчыт түһүгэр түбүктээх идэ. Кыһыннары-сайыннары оҕоҕо аттыгар оҕо тапталыр мининьгэс остарын онгорон буһуу-хатыы түүтэ—оҕо үөрбүт-көппүт мичээрэ, оҕо махтала.

Детсомбинакка ыыталлар бары дьаһаллэрга, уус-уран самодеятельноска эмиэ активнай кыттааччылаах Агафья Егоровна буолар.

Олох оҕолоруонан салҕанар, Агафья Егоровна уонна Петр Прокопьевич Саввиннар билигин иккиэн бочуоттаах сынньалаҥ дьоно. Кинилэр алта оҕолоро улаатан үлэ, үөрэх үөһүгэр үктэмэн, дьоллорун онтон булан нэйиэрин, аҕаларын осло үөрдүохтэрэ.

Д. ЭВЕРСТОВ.

Снимокка: А. Е. Саввина.

#Ийэ үөрүүтэ

Зина Матвеева Чачыр арыс кылаастаах оскуолатын III кылааһыгар наар «4» уонна «5» сыныаларга үөрэнэр. Кини кылааска ыытыллар бары үлэлэргэ активнайдык кыттар. Хаһан баҕарар Зина тэнийэ-саба, мала-сала үүрбүт-түннүк курдук бэрэйдэктээх, ыраас буолар. Үөрэнэр тэбириннэрин ааус кичэйэн учуоҥдин гынар. Уруокка кэлдьи болҕомтолоох.

Снимокка: Зина уруок кэмигэр.

И. ЛЕБЕДЕВ
суруйуута уонна фотота.

Редакция

ПОЧТАТЫТТАН

Ким дьаһайарый?

Оройуон киниттэн Чакырга маршрутнай автобус сылдьыбыта балачча буолла. Кини шоферлара 20-лии хонукка командировкалаһаллар, оттон Аллараа Бэстээххэ техникалар. Ол оннугар атын шоферу ыыталлар. Онон бу дьон бастаан утаа суолу-иһи, тохтобулу билбэттэр.

Автобус сарсыарда Чурапчыга киирэригэр да, кэлэн Чакырдыырыгар да Хадаар наһилиэгин кинигэр—Үрүҥ Күөл бөһүөлэгэр кэтэрбэт, таһыран наһар. Онон бараччылар, кэлэччилэр одуу эрэйдэнэллэр. Айанначчылар бэчэ тымныыга аһаҕас халлаан анныгар суолга кэтэһэргэ күһаллаллар. Сороҕор автобус кэлиэхтээх кэмиттэн хойутуур түбэлтэлэрдээх, ардыгар үрдүкү тэрилтэлэр дьаһаллаарыынан аналлаах рейска барар наада үоскуур. Оччоҕо оскуола үөрэнээччилэрэ, кыра оҕолоохтор ордук эрэйдэнэллэр.

Сороҕор тоҥон-хатан кэтэспитин кэнэ, автобус киһиэхэ элбэх буолан тохтообокко аттыгынан ааһа тураччы.

Маршрутнай автобус сиэрыытын дьаһайар туһаанаах тэрилтэлэр Хадаар бөһүөлэгин иһигэр автобус тохтуур бэрэдэгин олохтуулларыгар бэлэмнэнэллэр.

П. КАРПОВ.

Эрэйдэнэбит, эрэйдиибит

Болтоно наһилиэгин олохтоохторо бинир аппаратаҕынан ыҥаҕалаахтыт. Телефоннаах наадыйдаххына, сахох отделениетын хонтуорачыгар эрэ кэлэн кэпсэтэҕин. Ол үлэ кэмигэр кыаллыан сөп. Оттон 5 чаастан ааҥа хонтуора хаһаанар. Итэ бинэ. Иккиннэн, телефон ыскуотар «робуллаллар» адыыматтаах, тоҕо да эрийдэрин наадалаах сыгтар тиийбэккин. Үсүһүнэн, итэ улэ кэмигэр хонтуораҕа үүгэ кэбэ мустуутуттар тиэрдэр, онон үлэһиттэрэ улахчыык маҥайдыбыт даҕаны, эрэйдэнэбит даҕаны.

Наһилиэк атын тэрилтэлэригэр, квартираларга телефон суох. Сибээс үлэһиттэриттэн ыйыталаһан кердиэххэ, «линия суох» диэн буолар. Аны радио саҥарбат, олохтоох радиоҕа биэриини истибэппит.

Наһилиэктэн хаччыйыы боппуруоспарыгар, буоларыгар буолан итиннэ ураты наадалаах боппуруоспарга, ахтайыыларга суох сыһыаннаһар эдэс сатаммат. Линиядарыгар тардар, радионы, телефону киллэрэ охсуохха.

И. КАПРЫНОВ.

● *Доруобуйа муннуга*

УОЙУУТТАН СЭРЭТИН

Кэлиэхтэ уон сылга оҕолор уойуулара ыарыы быһыытынан тарҕанылыта балачча элбэстэ. Итиннэ түбэлтэҕэ оҕо тэриллэ аннынаах сыа клетчаткатыгар, быарыгар, бүөрүгэр, сүрэҕэр ордук сыа үөскүүр. Биллэн турар, онтук буоллаҕына, оҕо организма бүтүннүү кэриэтэ эмэҥэлиир—сүрэх уонна тымырдар, куртах-оҕоҕос трактата, эндокриннай былчархайдар, о. д. а. Сороҕор сөс тоноҕоно, ыйын, этах ургуохтара токуруйдалар, уллунах ыонор, ыйаанынныара ыарыыбыт оҕолор сөбиргэхтэтин, ангина курдук ыарыыларга ордук ыарахаттык ылааралар.

Дьэ итэ иһин торопуттар эмиийдээх оҕону аһатыыга улахан болҕомтону ууруохтаахтар, онтон кэлин режиэни тутуһуутугар, сөптөохтук аһаатыыны тэрийиигэ. Бастаны үс ыйыгар расписание быһыытынан 7 тогуй, алта ыйыгар диэри—6-та, онтон ыла күнүгэ 5 тогуй аһаатар—үгэс кытаанахтык тутуһуллуохтаах. Наһаа чаастатык аһатыы оҕо аппетитын сүтэриэтиэн, уойуутутар тиэрдиэн сөп.

Оҕону хаһан да сыталаан туран аһатыллыа суохтаах. Оннук түбэлтэҕэ куртаҕа улаатар, оччоҕо тоторуп наадатыгар улам элбэх аска наадыйар буолар. Оттон итиннэ аһаабыт аһа организмыгар наадата суох, ыннаа тыҥан ордук сыаҕа кубулуйар.

Оҕону хаһыынан аһара тоҕо аһаатар сатаммат. Өссөтүн оҕо ыйаанына наһаа эбиллэр чинчиланнаҕына, оҕуруот астарыттан бүлүүдэлэрэ биэрэр ордук. Эмиэ итэ курдук, миниэгэс аһыынан хатаҕалааһын сыыһа. Арааас конфитерскай уонна бурдук астар углеводтара сыаҕа кубулуйаллар.

Уойууну эрэтиигэ улахан суолтаны оҕо олоҕун сиэрэ, кини хамсанар режиэ ылалдар. Физическэй хамсаныылар, биллэрин курдук, организмҥа веществолар атаастаһыыларын тупсараллар уонна сыаны аччаталлар. Доруобай оҕону аһылык кэнниттэн тута утуйарын, үһүннүк киниэ аҕа, телевизор көрө олорорун ноҥуллуур наадатуох.

Удьуордаан уойууну эмиэ уэнуохха наада. Оннук дьиэ-кэргэн оҕолоругар ордук улахан болҕомтолоохтук сыһыаннаһаллара наада.

Үөскүүр торопуттар оҕолоро аһара сонообутун кэнэ врачка көрдөрөөччүлэр. Онуоха эмтэн үүрдүү, үгэс курдук, ыарыыр. Онон уойуттан сэрэхэ саамай чэпчэки суол буоларын уэнумуохха.

Уойуу байэта даҕаны, онтон сибээстээх организм уларыйыыларыгар даҕаны кутталлаах. Уойуу олоҕу кыгтатар. Итэ иһин мэлдьи өйдүөххэ.

В. СКРИПКИНА,
врач.

Санитарнай сырдатыы КПЧИ.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлэр — 21-495, уолсай—21-505.

«Сэнга олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печатн. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3051
№ ЗАКАЗА 150.